

Til lovforslag nr. L 218. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 18. maj 2004

Betænkning

over

Forslag til lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold m.v.

[af justitsministeren (Lene Espersen)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 31. marts 2004 og var til 1. behandling den 15. april 2004. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Lovforslaget bygger på betænkning 1439/2004 om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet m.v. Betænkningen har været sendt til høring. Den 2. april 2004 sendte justitsministeren de indkomne høringssvar samt et notat herom til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget 1 skriftlig henvendelse fra Joan-Søstrene. Justitsministeren har over for udvalget kommenteret den skriftlige henvendelse til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 6 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

Udvalget indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

S, SF, RV og KD støtter lovforslaget. Det skal være muligt at bortvise en voldelig eller truende person fra et fælles hjem for at forhindre yderligere vold i hjemmet. Vold splitter og ødelægger alt for mange familier, hvor særlig kvinderne er udsatte for volden.

Lovforslaget giver politiet mulighed for at bortvise en voldelig eller truende person fra det fælles hjem i indtil 4 uger – med mulighed for forlængelse i op til 4 uger ad gangen. S, SF, RV og KD deler lovforslagets beskrivelse af, hvilke betingelser der skal gælde, før bortvisning kan komme på tale, og understreger, at det centrale bør være faren for gentagelse af volden.

Samtidig finder S, SF, RV og KD det positivt, at lovforslaget også giver mulighed for at bortvise en person alene på baggrund af trusler om vold og dermed uden, at der foreligger en begået kriminalitet. Det afgørende for S, SF, RV og KD er, at politiet – og de sociale myndigheder – hermed får mulighed for at gribe ind tidligere med henblik på at få stoppet volden i familien og forebygge årsagerne til volden.

Endelig finder S, SF, RV og KD det værd at fremhæve muligheden for, at bortvisning også kan ske uden anmodning fra den forurettede. At anmelde en ægtefælle til politiet kræver mod, og frygten for repressalier må være nærliggende. Men også her finder S, SF, RV og KD, at det må gælde, at indsatsen mod vold ikke kun kan reduceres til et anliggende mellem et offer og en gerningsmand. Bekæmpelsen af vold er et sam-

fundsanliggende, som anklagemyndigheden skal påtale og rejse sag på baggrund af.

S, SF, RV og KD mener, at der er behov for at sætte større fokus på vold i hjemmet. Der er behov for, at indsatsen fra de involverede myndigheder bliver bredere funderet og bedre koordineret for at forhindre vold i hjemmet.

Det er på baggrund af de ønsker, S, SF, RV og KD udtrykker dyb forundring over regeringens lave ambitionsniveau, når det gælder arbejdet for at forebygge og stoppe vold i hjemmet.

S, SF, RV og KD finder det som udgangspunkt tilfredsstillende, at politimestrene, hvis der træffes afgørelse om bortvisning, har pligt til at underrette de kommunale sociale myndigheder, så de nødvendige sociale foranstaltninger kan iværksættes. Problemet er blot, at ambitionsniveauet er alt for lavt.

S, SF, RV og KD finder det forstemmende og yderst beklageligt, at regeringen ikke samtidig med dette lovforslag tager initiativer, der kan styrke de sociale myndigheders muligheder for at forebygge yderligere vold i familier, hvor en person er blevet bortvist.

S, SF, RV og KD' beklager for den manglende sammenhæng i regeringens politik bestyres yderligere af Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1439/2004, som har dannet baggrund for det fremsatte lovforslag. Heri fremhæves det bl.a., jf. uddraget i bilag 3, at manglende socialpolitiske tiltag kan modvirke formålet med loven. Det mest afslørende for regeringens lave ambitionsniveau er, at Socialministeriet ikke umiddelbart synes uenig i dette, men blot har tilkendegivet over for Strafferetsplejeudvalget, at der ikke umiddelbart er ressourcer til en sådan forstærket indsats.

Regeringen har under udvalgsbehandlingen henvist til projektet »Dialog mod vold« som svaret på behovet for en bredere indsats mod vold i familien. Med hensyn til dette skal S, SF, RV og KD understrege, at projektet er et forsøgsprojekt i Københavnsområdet, som er finansieret via de såkaldte satspuljemidler, og som – trods regeringens ønske om større geografisk udbredelse – endnu ikke er sikret den nødvendige finansiering til at indfri dette ønske.

Som det fremgår af besvarelserne af spørgsmål 2, 3 og 4 (bilag 10), er der behov for et bredere geografisk udbud af behandlingstilbud til

ofre for vold og behandlingsmuligheder for gerningsmænd, således at risikoen for gentagelse minimeres.

S, SF, RV og KD finder, at regeringen sammen med dette lovforslag, jf. anbefalinger fra Strafferetsplejeudvalget (bilag 3), burde have sikret grundlaget for en betydelig mere aktiv indsats fra socialforvaltningernes side i fremtidige bortvisningssager.

Grundlaget for bortvisning er alvorlig kriminalitet, hvilket indikerer, at årsagerne til kriminaliteten og bortvisningen er af samme karakter og kræver en ambitiøs og sammenhængende indsats, hvis volden i familien skal stoppes.

I forbindelse med udvalgsbehandlingen af lovforslaget har det været drøftet, hvilke konsekvenser bortvisning af en voldelig person vil få for en udenlandsk kvindes opholdstilladelse. S, SF, RV og KD henviser i den forbindelse til besvarelsen af spørgsmål 6 (bilag 14).

Enhedslisten har valgt at støtte lovforslaget, selv om Enhedslisten mener, der er store mangler, først og fremmest på det sociale område. For Enhedslisten er børnene de største ofre, og dem der skal tages mest hensyn til, når der er vold i hjemmet. I langt de fleste situationer vil det være bedst for børnene at kunne blive i deres hjem, deres vante omgivelser, med deres legetøj og leggekammerater. Og det vil som regel være en fordel, at børnene kan blive i børnehave og skole.

Men Enhedslisten mener, det er et meget stort problem, at der ikke med lovforslaget er nogen sikkerhed for, at nogen tager sig af børnene, når den voldelige far eller mor er blevet bortvist fra hjemmet. Det er en voldsom oplevelse for et barn først at opleve vold og derefter, at politiet kommer og tager den ene af forældrene med sig. Den tilbageværende forælder vil ofte selv være så chokeret, at der ikke er det nødvendige overskud til at tage sig af børnene. Der burde være nogen, der tager sig af børnene både straks og på længere sigt. Især hvis volden har stået på igennem længere tid og bortvisningen ender med skilsmisse, kan der være meget, børnene har behov for at tale om, ligesom de har behov for nogle stærke voksne, der kan få dem til at forstå, at det ikke er deres skyld.

Selv om politiet skal indberette en bortvisning til de sociale myndigheder, er der ikke overhovedet nogen sikkerhed for, at der så kommer den fornødne hjælp. Det har været en årelang kamp

at få fokus på børnene på krisecentrene og forståelse for, at de har behov for særlig hjælp. Det er meget svært at se, hvordan de mange kommuner skal sikre den fornødne fagligt kvalificerede hjælp. Enhedslisten er nervøs for, at kommunen bare vil slå sig til fæls med, at børnenes almindelige pædagoger og lærere nok tager sig af problemerne. Det kan nemt gå galt, hvis der ikke er ekstra ressourcer til at tage sig af det enkelte barn og der ikke er nogen voksne, der kender de reaktioner, der normalt kommer hos børn i den situation, og ved, hvordan man skal tackle det. Derfor bør det være en pligt for kommunerne at sikre, at børnene får ekstra støtte og hjælp og får mulighed for at tale med andre børn i samme situation, så de ikke tror, at det er dem, der er noget galt med, ligesom der bør sikres videnopsamling og efteruddannelse. Det vil Enhedslisten arbejde for som opfølgning på denne lov.

Med hensyn til den voksne, der bliver i hjemmet er det også svært at se sikkerheden for, at der bliver nogen social indsats. Hvis man har levet i et voldeligt forhold i årevis, er der et stort behov for hjælp til at få genopbygget ens selv værd, ligesom der er en lang række praktiske problemer, som der skal tages stilling til, både med hensyn til at få hentet og bragt børnene og med hensyn til økonomi osv. For at kunne tage stilling til, om bortvisningen skal ende med skilsmisse, er der også en lang række ting, der skal snakkes igennem. Derfor burde den, der bliver i hjemmet, straks få tilbudt krisehjælp og en socialarbejder, der kan følge hele sagen. Vel at mærke en socialarbejder, der er uddannet til at tage sig af de problemer, der opstår i forbindelse med voldeligt samliv. Hvis en kvinde i dag flytter på krisecenter, er der på krisecenteret nogle, hun kan tale med og som hjælper hende med at få den hjælp, hun har behov for. Enhedslisten frygter, at mange kvinder vil blive ladt i stikken, hvis det overlades til kommunernes socialforvaltninger, som i forvejen ofte er overbelastede.

Også med hensyn til den bortviste er der som regel behov for en social indsats. I nogle tilfælde

vil der være mulighed for, at familien rent faktisk kan komme til at fungere igen, hvis den får noget hjælp til at lære andre reaktionsmønstre end vold. I mange andre tilfælde skal de to voksne jo fortsat snakke sammen, og hvis der er børn i familien, skal børnene ofte have samvær med den bortviste. Derfor er det vigtigt, at den bortviste sikres et sted at bo og hurtig hjælp. Hvis ikke man sikrer hjælp og behandling, vil man risikere, at den bortviste flytter tilbage efter kort tid og det voldelige samliv fortsætter, eller at den bortviste flytter sammen med en anden og der så kommer et nyt voldeligt samliv. Så hvis vi ønsker at stoppe volden, er det nødvendigt med en social indsats.

Det er for Enhedslisten en glædelig udvikling, at der er mere og mere forståelse for, at vold i hjemmet ikke kan afvises som »husspektakler«, men skal tages mindst lige så alvorligt som vold begået uden for hjemmet. Det kan i mange tilfælde være værre at blive udsat for vold i sit eget hjem, da man så ikke har noget sted at søge tilflugt. Det har været en årelang kamp at få ændret holdningerne og få oprettet krisecentre, som man kunne flygte til. Nu åbnes der så en ny mulighed for, at offer og børn kan blive i hjemmet, mens den voldelige person bortvises. Det vil forhåbentlig føre til, at endnu flere siger fra over for vold.

Det er for Enhedslisten samtidig helt afgørende, at retssikkerheden er i orden, da det er et meget alvorligt indgreb at blive bortvist fra sit eget hjem. Enhedslisten vil derfor nøje følge udviklingen og se på, hvordan ordningen fungerer i praksis, og hvilken type sager der bliver tale om.

Tjóðveldisflokkurinn, Inuit Ataqatigiit og Si-umut var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen

Inge Dahl-Sørensen (V) Birthe Rønn Hornbech (V) nfm. Karsten Nonbo (V) Freddy Dam (V)
Per Dalgaard (DF) Peter Skaarup (DF) Helge Adam Møller (KF) Lars Barfoed (KF)
Jann Sjursen (KD) Frode Sørensen (S) Lissa Mathiasen (S) Morten Bødskov (S) Per Kaalund (S)
Sandy Brinck (S) Anne Baastrup (SF) fmd. Elisabeth Arnold (RV) Line Barfod (EL)

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqtigiit og Siumut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	55*	Enhedslisten (EL)	4
Socialdemokratiet (S)	52	Kristendemokraterne (KD)	4
Dansk Folkeparti (DF)	22	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	16	Inuit Ataqtigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Siumut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	2

* Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Bilag til bet. o. lovf. vedr. bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold m.v.

Bilag 1**Oversigt over bilag vedrørende L 218**

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar og høringsnotat, fra justitsministeren
2	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
3	Spm. 1, om ministeren vil redegøre for, om udenlandske kvinder kan risikere at miste deres opholdstilladelse, hvis deres mand bliver fjernet fra hjemmet, til justitsministeren
4	Tidsplan
5	Spm. 2, om ministeren vil redegøre for mulighederne for behandlingstilbud til mænd, som er bortvist fra hjemmet, til justitsministeren Spm. 3, om ministeren vil redegøre for, hvorfor lovforslaget ikke vil have økonomiske konsekvenser, til justitsministeren
6	Spm. 4 om rådgivning til mænd, der er blevet bortvist fra hjemmet m.v., til justitsministeren
7	Svar på spm. 1, om ministeren vil redegøre for, om udenlandske kvinder kan risikere at miste deres opholdstilladelse, hvis deres mand bliver fjernet fra hjemmet, fra justitsministeren
8	Henvendelse af 5/5-04 fra Joan-Søstrene
9	Spm. 5 om kommentar til henvendelse af 5/5 04 fra Joan-Søstrene, til justitsministeren
10	Svar på spm. 2, om ministeren vil redegøre for mulighederne for behandlingstilbud til mænd, som er bortvist fra hjemmet, fra justitsministeren Svar på spm. 3, om ministeren vil redegøre for, hvorfor lovforslaget ikke vil have økonomiske konsekvenser, fra justitsministeren Svar på spm. 4 om rådgivning til mænd, der er blevet bortvist fra hjemmet m.v., fra justitsministeren
11	Spm. 6 om inddragelse af opholdstilladelse, til justitsministeren
12	1. udkast til betænkning
13	Svar på spm. 5 om kommentar til henvendelse af 5/5 04 fra Joan-Søstrene, fra justitsministeren
14	Svar på spm. 6 om inddragelse af opholdstilladelse, fra justitsministeren

Et af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes besvarelse heraf.

Spørgsmål 6 og justitsministerens svar herpå er optrykt efter ønske fra S, SF, RV og KD.

Spørgsmål nr. 6:

»Kan ministeren i forlængelse af besvarelsen af spørgsmål 1 bekræfte, at en bortvisning fra det fælles hjem i 4 uger ikke i sig selv vil medføre, at der vil ske inddragelse af opholdstilladelse i de tilfælde, hvor forurettede er udlænding med tidsbegrænset opholdstilladelse i Danmark på baggrund af samliv med den bortviste på fælles bopæl?«

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelse af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, der har oplyst følgende:

»Udlændinge, der har opnået en opholdstilladelse i Danmark på baggrund af samliv på fælles bopæl i ægteskab eller i fast samlivsforhold, og som ikke er meddelt tidsbegrænset opholdstilladelse, vil som udgangspunkt få inddraget deres opholdstilladelse, såfremt samlivet på fælles bopæl ophører, idet grund-

laget for tilladelsen således ikke længere er til stede (udlændingelovens § 19, stk. 1, nr. 1).

En bortvisning af den herboende ægtefælle fra den fælles bopæl i fire uger vil ikke i sig selv medføre, at udlændingens opholdstilladelse inddrages.

Det afgørende for, om der kan ske inddragelse, er, om der er tale om en reel ophævelse af samlivet.

Er der tale om en reel samlivsophævelse, vil udlændingemyndighederne foretage en konkret og samlet vurdering af omstændighederne i sagen, herunder oplysninger om udlændingens tilknytning både til Danmark og til hjemlandet og omstændighederne vedrørende ophøret af parrets samliv. I den vurdering skal der tages særligt hensyn til, om ophør af samliv på fælles bopæl skyldes, at udlændingen har været udsat for overgreb, misbrug eller anden overlast m.v. her i landet (udlændingelovens § 19, stk. 7).«

Justitsministeriet kan henholde sig til udtalelsen fra Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, og spørgsmålet kan således besvares bekræftende.

Bilag 3

Uddrag fra betænkning 1439, Betænkning om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet m.v., København 2004, side 126-128:

Uddraget er optrykt efter ønske fra S, SF, RV og KD.

14. De sociale myndigheders rolle m.v.

De overgreb, som efter udvalgets forslag kan føre til bortvisning, vil i almindelighed være udtryk for alvorlige sociale problemer, samlivsproblemer eller problemer med alkohol- eller stofmisbrug. I forbindelse med bortvisning vil der derfor hyppigt være behov for at sætte ind med særlig social støtte over for den ene eller begge parter.

Den obligatoriske underretningsordning, som udvalget har foreslået ovenfor i afsnit 11, skal sikre, at de sociale myndigheder er opmærksom på den socialt belastede situation, som en bortvisning afspejler, og at der hos de sociale myndigheder hurtigt dannes et overblik over problemernes karakter og omfang. Det foreslås, at politimesteren senest samtidig med en afgørelse om bortvisning skal underrette det sociale udvalg om sagen.

De sociale myndigheder bør samtidig med underretningen fra politiet modtage kopi af relevante sagsakter. Dette bør også gælde elektronisk lagrede data. Oplysningerne bør meddeles uden krav om samtykke fra de involverede personer.

Der bør både hos politiet og de sociale myndigheder udpeges en kontaktperson for den forurettede, som den pågældende kan kontakte med eventuelle spørgsmål. Det samme bør gælde for den, der bortvises.

Det vil være af meget væsentlig betydning, at de sociale myndigheder hurtigt etablerer kontakt til parterne med henblik på en tidlig vurdering af, hvorledes problemerne kan løses, og at der hurtigt skaffes grundlag for, at parterne, navnlig den forurettede, kan træffe deres valg, samt at der herefter iværksættes de nødvendige hjælpeforanstaltninger.

Disse foranstaltninger bør omfatte en indledende rådgivning om mulighederne for hjælp.

For den *forurettede* vil der navnlig kunne være behov for økonomisk hjælp, i det omfang forsørgelse fra den bortviste umiddelbart kan ventes at ophøre. Særlige problemer kan opstå, hvor en lejlighed står i den bortvistes navn og der er tale om samboende, hvis samliv har varet i mindre end 2 år.

Der vil endvidere kunne være behov for rådgivning og henvisning til rådgivning om separation og skilsmisse, bidrag mv., jf. også afsnit 15 nedenfor.

For den *bortviste* vil der navnlig kunne være behov for hjælp til at skaffe en – eventuelt midlertidig – bolig. Hvis andre løsninger ikke er mulige, kan det blive nødvendigt med ophold på forsorgshjem, jf. den sociale servicelovs § 94.

Herudover kan den pågældende navnlig have behov for andre sociale foranstaltninger, f.eks. i form af behandling for et eventuelt alkohol- eller stofmisbrug. Om støtte til mænd, der har udøvet vold, henvises til bilag 3.

Formålet med hjælpeforanstaltninger må være, at der så hurtigt som muligt iværksættes tiltag med henblik på en varig løsning, hvad enten den sigter mod et varigt brud eller en genoptagelse af samlivsforholdet. I begge tilfælde handler det om at komme frem til en situation, hvor bortvisningen ikke længere er nødvendig. Ved det varige brud må ikke mindst boligforholdene afklares. Ved forsøg på genoptagelse af samlivet må det navnlig gennem behandling for misbrug eller lignende sikres, at der er et forsvarligt grundlag herfor.

De nødvendige tiltag vil kunne involvere flere forskellige aktører, herunder gennem retshjælp og fri proces. Efter udvalgets opfattelse er det imidlertid væsentligt, at de sociale myndigheder i almindelighed kan fremstå som en *aktiv og koordinerende instans* i bestræbelserne på at tilvejebringe grundlaget for bortvisningens ophævelse.

Socialministeriet har over for udvalget oplyst, at der ikke umiddelbart er ressourcer til rådighed

for socialforvaltningerne til den indsats, som er beskrevet ovenfor. Det drejer sig bl.a. om personale, der er uddannet til disse særlige opgaver. Der kan endvidere blive tale om kapacitetsproblemer, f.eks. med hensyn til forsorghjem. Her-til kommer f.eks. de problemer, der er omtalt ovenfor med hensyn til at foretage huslejebetaling efter en bortvisning.

En nærmere regulering af disse forhold ligger uden for udvalgets opgave. Udvalget finder dog

anledning til at understrege vigtigheden af, at de sociale problemer i tilknytning til bortvisning løses. Skabes der ikke det nødvendige grundlag herfor, herunder navnlig for, at de sociale myndigheder kan spille en aktiv rolle i løsning af de underliggende problemer, vil det kunne modvirke formålet med bortvisningsordningen. Udvalget anbefaler derfor, at der samtidig med gennemførelse af udvalgets forslag iværksættes de nødvendige tiltag på det sociale område.